

Μεθοδολογία
Κοινωνικών
Επιστημών

Βασικές έννοιες
της ερευνητικής
διαδικασίας

ΠΜΣ Πολιτικής Επιστήμης και
Κοινωνιολογίας

ΕΚΠΑ/Τμήμα Πολιτικής Επιστήμης &
Δημόσιας Διοίκησης

- Εξάμηνο: Χειμερινό 2024-25
- Μάνος Τσατσάνης (Επίκουρος Καθηγητής)
- etsats@pspa.uoa.gr

Η συγγραφή της ερευνητικής πρότασης

- Ποιο είναι το **θέμα της ερευνάς** σας και ποιοι είναι οι **ερευνητικοί σας στόχοι**;
- Που έγκειται η **σημασία του θέματος**;
- Ποιο ή ποια είναι τα **ερευνητικά σας ερωτήματα**;
- **Τι αναφέρει η βιβλιογραφία** για το θεματικό πεδίο και για τα ερευνητικό σας ερώτημα; (θεωρητικές προσεγγίσεις και ευρήματα)
- Ποιο είναι το **θεωρητικό σας πλαίσιο**;
- Ποιες είναι οι **υποθέσεις** προς έλεγχο;
- Πως θα **συλλέξετε** τα συναφή **δεδομένα**; Δηλαδή ποιες **ερευνητικές μεθόδους** σκοπεύετε να χρησιμοποιήσετε;
- Γιατί θεωρείτε ότι οι ερευνητικές μέθοδοι που επιλέξατε είναι **κατάλληλες** για το ερευνητικό σας ερώτημα;
- Ποιος είναι ο **πληθυσμός έρευνας**; Ποια είναι η **μονάδα ανάλυσης** και ποια η **μονάδα παρατήρησης**;

Η συγγραφή της ερευνητικής πρότασης

- **Πόσες** θα είναι οι παρατηρήσεις σας; (π.χ. συμμετέχοντες στην έρευνα, τεκμήρια, ιστορικές περιπτώσεις)
- **Πώς** θα τις **επιλέξετε**; (δειγματοληψία ή επιλογή περιπτώσεων στη συγκριτική έρευνα)
- Πως θα **λειτουργικοποιήσετε** τις θεωρητικές έννοιες σας; (ρόλος και είδος μεταβλητών)
- Πως θα **αναλύσετε τα δεδομένα** σας;
- Ποιο είναι το **χρονοδιάγραμμα** για τα διαφορετικά στάδια του ερευνητικού σας εγχειρήματος;
- Υπάρχουν **δεοντολογικά** ή **πρακτικά** προβλήματα που πιθανώς συνδέονται με την ερέυνά σας και πως θα τα ξεπεράσετε;
- Ποια είναι η **προσδοκώμενη συμβολή** της ερευνάς σας στο συναφές επιστημονικό πεδίο;

Τα βασικά κριτήρια για την επιλογή ερευνητικού ερωτήματος

1. Επιλογή κάποιου ερωτήματος που εξετάζει κάποιο «ενδιαφέρον» ή «σημαντικό» ζήτημα που σχετίζεται με τον πραγματικό κόσμο
2. Η έρευνα που θα επιλέξουμε πρέπει να φιλοδοξεί να επεκτείνει τη γνώση μας πάνω σε αυτό το ζήτημα, συνεισφέροντας τόσο στη σχετική βιβλιογραφία όσο και στην ικανότητά μας να προσφέρουμε επαληθεύσιμες θεωρητικές εξηγήσεις κάποιας πτυχής του πραγματικού κόσμου

«Σημαντικό»
για ποιους;

Public Choice (2024) 200:43–64
<https://doi.org/10.1007/s11127-023-01128-y>

Intergovernmental alignment and the electoral value of mayors: reverse coattails in an unexpected technocracy

Alexandru Savu¹

Received: 5 April 2023 / Accepted: 6 November 2023 / Published online: 20 April 2024
© The Author(s) 2024

Abstract

Although parties are documented to invest significant amounts of resources towards strengthening their hold on local governments, whether mayors benefit their parties in national elections remains an open question. More specifically, it is unclear if mayors are electorally valuable in periods when party-affiliated central governments do not support them via politically discriminatory policies. We address this gap by studying “reverse coattails” in a unique setting: under a technocratic central government instituted following an unexpected, exogenous tragic event that forced the previous government’s resignation. Investigating close mayoral races in Romania in a regression discontinuity analysis, we find that local incumbency generated meaningful vote share premiums in the 2016 parliamentary elections. Exploring the underlying mechanism, we retrieve evidence for prospective voting, suggesting that the reverse coattails we document are partially driven by voters’ expectations of future preferential resource allocations by the central government. We show that preferential central policies were implemented *after, but not before* the national elections, and find that reverse coattails were stronger in constituencies where funds received from the center are an important component of local revenues.

Τι είναι Θεωρία στις Κοινωνικές Επιστήμες;

Η κοινωνική θεωρία αφορά **ό,τι υπάρχει**, όχι **ό,τι θα έπρεπε να υπάρχει**

Θεωρία – Μια συστηματική ερμηνεία για τις παρατηρήσεις που σχετίζονται με μια συγκεκριμένη πλευρά της κοινωνικής ζωής

- Οι θεωρίες προσπαθούν να προσφέρουν λογικές ερμηνείες και να εξηγήσουν παρατηρημένα μοτίβα
- Εξηγούν τις αιτίες ή τα αποτελέσματα διαφορετικών φαινομένων
- Οι θεωρίες διαμορφώνουν και κατευθύνουν τα ερευνητικά εγχειρήματα
- Οι επιστημονικές θεωρίες διατυπώνονται με έναν τρόπο που ευνοεί τον σκεπτικισμό

Σύνδεση Θεωρίας και Έρευνας

Η σχέση θεωρίας και έρευνας είναι **αμφίδρομη**.

Η θεωρία μπορεί να **προηγείται** της έρευνας και να αποτελεί «οδηγό» για την υλοποίησή της αλλά και

Η έρευνα μπορεί να **«παραγάγει»** ή να **μεταβάλλει** μια θεωρία είτε βάσει των αποτελεσμάτων της είτε ακόμη και κατά τη διάρκεια υλοποίησής της.

ΘΕΩΡΙΑ

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΗ

(ΕΛΕΓΧΟΣ ΘΕΩΡΙΑΣ)

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΗ

ΘΕΩΡΙΑ

(ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ ΘΕΩΡΙΑΣ)

Σύνδεση Θεωρίας και Έρευνας

ΕΛΕΓΧΟΣ ΤΗΣ ΘΕΩΡΙΑΣ (ΠΑΡΑΓΩΓΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΙΣΜΟΣ)

Όταν ελέγχουμε μια θεωρία, η θεωρία οδηγεί την παρατήρησή μας, δηλαδή την έρευνά μας.

Ουσιαστικά κινούμαστε από το γενικό (θεωρία) στο ειδικό (παρατήρηση).

Η βασική ιδέα είναι από τη γενική θεωρία να προέλθουν πιο περιορισμένες δηλώσεις, οι οποίες να είναι αληθείς, αν η θεωρία είναι αληθής (deductive reasoning).

ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ ΘΕΩΡΙΑΣ (ΕΠΑΓΩΓΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΙΣΜΟΣ)

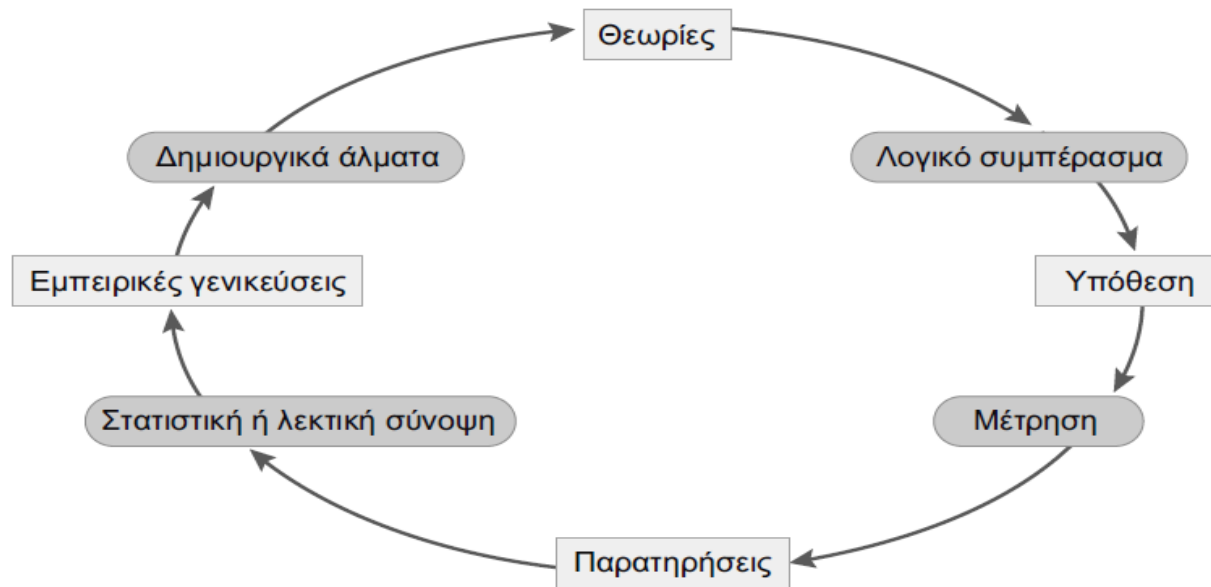
Στην περίπτωση κατασκευής θεωρίας ακολουθείται η ακριβώς αντίθετη πορεία:

Κινούμαστε από το ειδικό (παρατήρηση) στο γενικό (θεωρία) (inductive reasoning).

Διαδεδομένο χαρακτηριστικό της ποιοτικής έρευνας.

Όλα τα παραπάνω προϋποθέτουν δύο συνδεδεμένες μεταξύ τους διαδικασίες, την επαγωγική και την παραγωγική

Σχέση Θεωρίας και Έρευνας

Γράφημα 2.5 Το κυκλικό μοντέλο επιστημονικών θεωριών του Wallace

Πηγή: Προσαρμογή από τον Walter Wallace (1971). Τα στοιχεία εντός ορθογωνίου πλαισίου αναπαριστούν τις προτάσεις που προκύπτουν από τους ερευνητές κατά τη διάρκεια της έρευνάς τους. Τα στοιχεία εντός οβάλ πλαισίων αναπαριστούν τους τυπικούς τρόπους, με τους οποίους οι ερευνητές μεταβαίνουν από τον έναν τύπο δήλωσης σε έναν άλλο. Αναπαραγωγή κατόπιν αδειας από: Wallace, Walter L. *The logic of science in sociology* (Chicago: Aldine). Copyright © 1971 by Walter L. Wallace.

Τι κάνει μία θεωρία «καλή»;

1. Να έχει **επεξηγηματική δύναμη** και **ευρύτητα**
2. Να είναι **«φειδωλή»** (parsimonious). Where you can, simplify
3. Να έχει **σαφής διάρθρωση**. Να είναι ξεκάθαρος ο μηχανισμός αιτιότητας
4. Να μπορεί να **διαψευσθεί**. Η καλή θεωρία μπορεί να «προβλέψει» παρατηρήσιμα αποτελέσματα (observational implications)
5. Να ασχολείται με **«σημαντικά» φαινόμενα**

Μεγάλες θεωρίες και θεωρίες μέσης κλίμακας ή «ενδιάμεσης εμβέλειας» (middle-range theories)

Οι **μεγάλες θεωρίες** (grand theories) κινούνται σε πιο **αφηρημένο επίπεδο**

Φιλοδοξούν να προσφέρουν ένα ολιστικό πλαίσιο ερμηνείας της κοινωνίας
Το σχετικό επίπεδο αφαίρεσης είναι τόσο υψηλό ώστε οι ερευνητές δυσκολεύονται να επιτύχουν την αναγκαία σύνδεση με τον πραγματικό κόσμο (π.χ. μέτρηση εννοιών)

Παραδείγματα: δομολειτουργισμός/συστημική θεωρία, θεωρία της συμβολικής αλληλεπίδρασης, Μαρξισμός

Οι θεωρίες **μέσης κλίμακας** λειτουργούν σε **χαμηλότερο επίπεδο αφαίρεσης** σε σχέση με τις μεγάλες θεωρίες και ο εμπειρικός έλεγχος είναι ευκολότερος

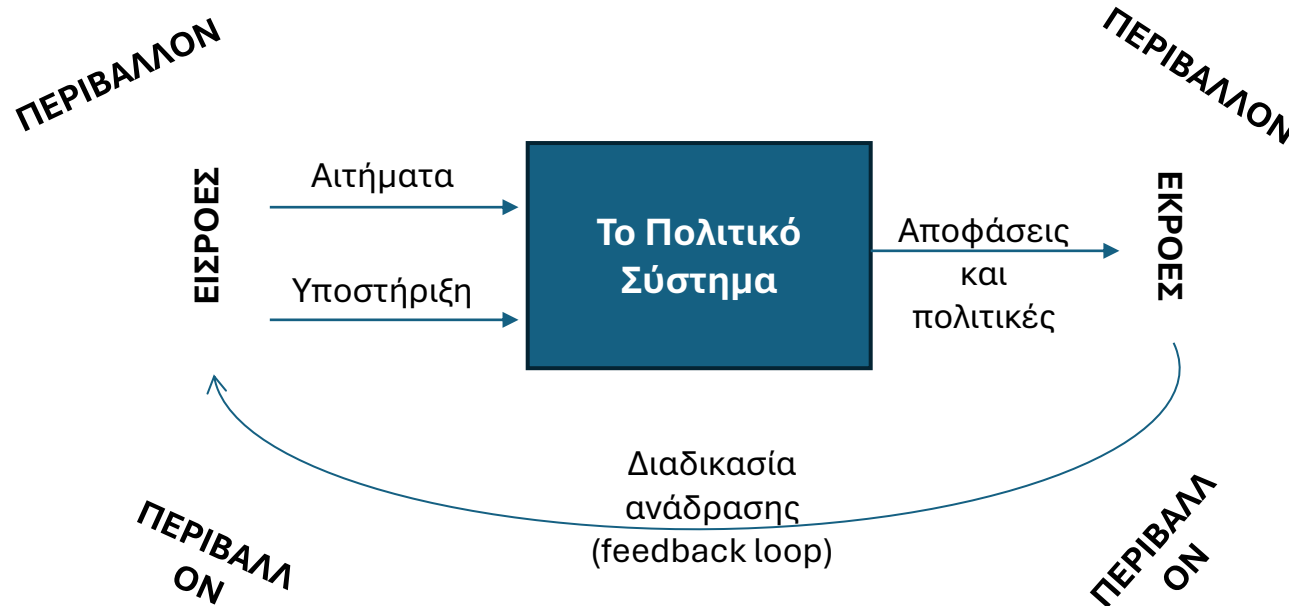
«Καταλαμβάνουν μία ενδιάμεση βαθμίδα ανάμεσα στις γενικές θεωρίες των κοινωνικών συστημάτων, οι οποίες απέχουν πολύ από τα συγκεκριμένα είδη κοινωνικής συμπεριφοράς, οργάνωσης και αλλαγής ώστε να μπορούν να εξηγήσουν τα παρατηρούμενα δεδομένα, και σε εκείνες τις λεπτομερέστατες περιγραφές των επιμέρους φαινομένων, οι οποίες στερούνται κάθε γενίκευσης» (Merton 1967)

Παράδειγμα Grand Theory:

Η συστημική θεωρία του David Easton

Easton, David. (1953). *The Political System: An Inquiry into the State of Political Science*

Easton, David (1965) *A Systems Analysis of Political Life*

Παραδείγματα θεωριών μέσης κλίμακας ή «ενδιάμεσης εμβέλειας»

Δύο θεωρίες ενδιάμεσης εμβέλειας που οδηγούν σε υποθέσεις σχετικά με τις επιπτώσεις **εθνοτικής διαφορετικότητας** στην **ποιότητα σχέσεων** μεταξύ διαφορετικών εθνοτικών ομάδων

Η θεωρία της επαφής (intergroup contact theory)

Προτείνει ότι η ανάμειξη εθνοτικών ομάδων δημιουργεί μεγαλύτερη αίσθηση οικειότητας που μειώνει τα αισθήματα απειλής και φόβου, γεγονός

Η θεωρία της σύγκρουσης (realistic group conflict theory)

Προτείνει ότι σε γειτονιές και άλλα περιβάλλοντα αναμειγνύονται μεταξύ τους εθνοτικές ομάδες αυξάνεται η πιθανότητα διαμόρφωσης ενός κλίματος απειλής και φόβου το οποίο οδηγεί σε μεγαλύτερες διακρίσεις βάσει εθνοτικής ταυτότητας αλλά και σε ενίσχυση των στερεοτύπων

Οι περισσότερες θεωρίες στην κοινωνική έρευνα είναι **θεωρίες μέσης κλίμακας**

Έννοιες, μεταβλητές και υποθέσεις

- **Έννοιες:** Λέξεις ή σύμβολα που αναφέρονται σε φαινόμενα με κοινά χαρακτηριστικά
- **Εννοιολόγηση:** Η διαδικασία αποσαφήνισης του τι σημαίνει (τι εννοούμε με) μια συγκεκριμένη έννοια
- **Υπόθεση:** Μια ελέγξιμη δήλωση σχετικά με το πως δύο ή περισσότεροι παράγοντες (μεταβλητές) αναμένεται να σχετίζονται μεταξύ τους
- **Μεταβλητή (variable):** Ένα χαρακτηριστικό το οποίο ενδέχεται να διαφοροποιείται μεταξύ διαφορετικών μονάδων ανάλυσης ή για μια συγκεκριμένα μονάδα ανάλυσης διαχρονικά
Μηχανισμός αιτιότητας:
- **Μηχανισμός αιτιότητας:** Η ακριβής διαδικασία σύνδεσης μεταξύ αιτίας και φαινομένου
- **Εξαρτημένη μεταβλητή:** Μία μεταβλητή, η οποία, σύμφωνα με τον ερευνητή επηρεάζεται από μια άλλη μεταβλητή (εν αντιθέσει με την ανεξάρτητη μεταβλητή)
- **Ανεξάρτητη μεταβλητή:** Μια μεταβλητή η οποία επηρεάζει ή επιδρά επί μιας άλλης μεταβλητής (εν αντιθέσει με την εξαρτημένη μεταβλητή)

Έννοιες, μεταβλητές και υποθέσεις

- **Παρεμβάλλουσα ή Ενδιάμεση Μεταβλητή:**

Μεταβλητή που εκφράζει ένα φαινόμενο που παρεμβάλλεται μεταξύ αιτίας και τελικού φαινομένου

- Το φαινόμενο που εκφράζεται από την ανεξάρτητη μεταβλητή προκαλεί το παρεμβαίνων φαινόμενο το οποίο με τη σειρά του προκαλεί το φαινόμενο της εξαρτημένης μεταβλητής

- **Προϋποτιθέμενη συνθήκη**

- Τα φαινόμενα των οποίων η παρουσία ενεργοποιεί ή ενισχύει την αιτιώδη δράση των αιτιωδών φαινομένων (ΑνεξΜετ)

- **Χαρακτηριστικά των μεταβλητών:**

Εξαντλητικότητα: Κάθε μεταβλητή πρέπει να εξαντλεί όλες τις πιθανές κατηγορίες ή τιμές της έννοιας/φαινομένου που φιλοδοξεί να μετρήσει.

Π.χ. η μεταβλητές «πολίτευμα» πρέπει να περιλαμβάνει όλες τις πιθανές κατηγορίες πολιτευμάτων, η μεταβλητή «εθνότητα» όλες τις εθνότητες κ.ο.κ.

Αμοιβαίος αποκλεισμός: Μία παρατήρηση δεν μπορεί να λάβει δύο τιμές ταυτόχρονα

Στρατηγική έρευνας: Ποσοτική και Ποιοτική έρευνα

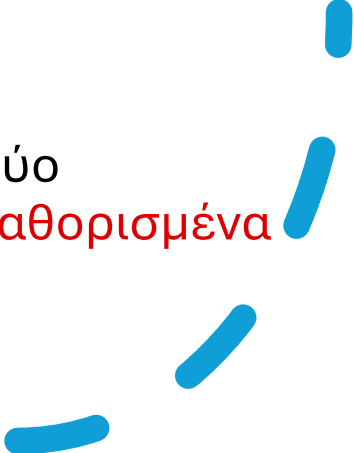
Συνήθης τρόπος ταξινόμησης στρατηγικών και μεθόδων κοινωνικής έρευνας

Δύο διακριτές ομάδες στρατηγικών έρευνας:
Ποιοτική και **ποσοτική**

Αυτές οι στρατηγικές διαφοροποιούνται συνήθως ως προς:

- Τον γενικό προσανατολισμό στη διεξαγωγή της κοινωνικής έρευνας
- Τα επιστημολογικά τους θεμέλια
- Την οντολογική τους βάση

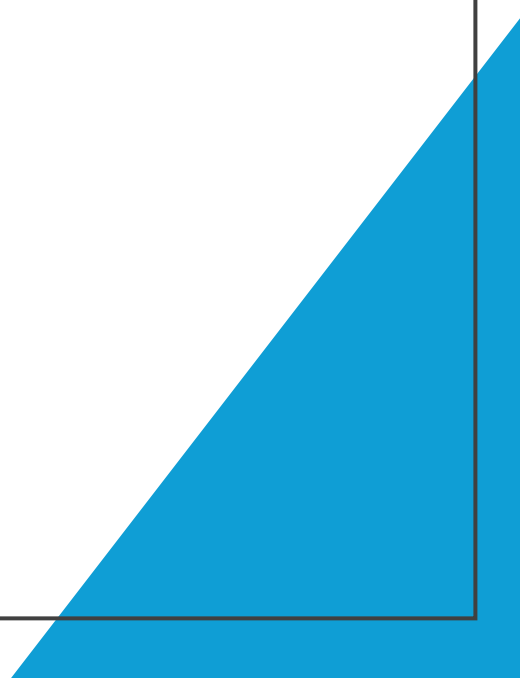
Στην πράξη, τα όρια μεταξύ των δύο στρατηγικών δεν είναι **αυστηρά καθορισμένα και διακριτά**

Ποιοτική έρευνα

- Δεν χρησιμοποιεί νούμερα και στατιστικές μεθόδους.
- Τα δεδομένα της είναι λέξεις, κείμενα, ιστορίες, αφηγήσεις.
- Μελετά μία ή λίγες περιπτώσεις.
- Τα δεδομένα συλλέγονται με τη χρήση μη δομημένων ερευνητικών εργαλείων.
- Αναλύει σε βάθος.
- Τα αποτελέσματα είναι πιο λεπτομερή και στοχευμένα σε επίπεδο συμπεριφοράς, στάσεων και κινήτρων.
- **Επιστημολογία:** έμφαση στην ερμηνεία, έμφαση στο νόημα από την πλευρά του ατόμου (ερμηνειοκρατία). Δεν υιοθετείται μια «φυσική» αντίληψη του κοινωνικού κόσμου, αλλά ο τελευταίος ερμηνεύεται μέσα από την εξέταση του τρόπου που τα ίδια τα μέλη του τον κατανοούν.
- **Οντολογία:** κονστрукτουβιστική τάση (ο κοινωνικός κόσμος «κατασκευάζεται» από τα άτομα που συμμετέχουν σε αυτόν και δεν είναι κάτι αντικειμενικό που τα υπερβαίνει).
- Τα δεδομένα είναι λέξεις, κείμενα και ιστορίες
- **Επαγωγική προσέγγιση:** η θεωρία προκύπτει από τα δεδομένα

ΕΙΔΗ ΠΟΙΟΤΙΚΩΝ ΕΡΕΥΝΩΝ

- Μη δομημένες, ημι-δομημένες συνεντεύξεις
 - Ομάδες εστίασης (focus groups)
 - Εθνογραφικές έρευνες (συμμετοχική παρατήρηση)
 - Ποιοτική Ανάλυση Περιεχομένου κλπ
-
- A large blue right-angled triangle is positioned in the bottom right corner of the slide, pointing towards the top-left.

Βασικές «έγνοιες» της Ποιοτικής Έρευνας

1. «Βλέποντας μέσα από τα μάτια των ερευνώμενων»(Bryman, 2012: 399)
2. Περιγραφή: έμφαση στη λεπτομέρεια/μοναδικότητα, αποφυγή γενίκευσης
3. Διαδικασία-Μηχανισμοί
4. Ευελιξία – Απουσία δομής
5. Τα ερωτήματα προκύπτουν μέσα από τα δεδομένα

Ποσοτική έρευνα

- Χρησιμοποιεί νούμερα και στατιστικές μεθόδους.
- Βασίζεται σε αριθμητική μέτρηση συγκεκριμένων παραμέτρων συγκεκριμένων φαινομένων-κοινωνικών μεταβλητών.
- Αναζητά **μετρήσεις** και αναλύσεις που εύκολα μπορούν να **επαναληφθούν, να διαψευστούν ή να επιβεβαιωθούν** από οποιονδήποτε ερευνητή.
- Τα δεδομένα συλλέγονται με τη χρήση **δομημένων ερευνητικών εργαλείων**.
- Τα αποτελέσματα βασίζονται σε μεγάλα δείγματα, τα οποία είναι συνήθως (ή επιδιώκουν να είναι) αντιπροσωπευτικά του πληθυσμού έρευνας.
- Η ανάλυση των αποτελεσμάτων είναι «αντικειμενική».
- Άρα, η άποψη για τον κόσμο είναι **αντικειμενική**=τα υποκειμενικά νοήματα σε δεύτερο πλάνο.
- **Παραγωγική προσέγγιση:** έλεγχος θεωρίας
- **Επιστημολογική προσέγγιση:** Θετικισμός (αντικειμενικότητα, αξιακά ουδέτεροι/ες ερευνητές/ριες, διαφοροποίηση μεταξύ κανονιστικών και επιστημονικών δηλώσεων)

ΕΙΔΗ ΠΟΣΟΤΙΚΩΝ ΕΡΕΥΝΩΝ

- Πειραματικές έρευνες
 - Έρευνες επισκόπησεις-surveys /Στιγμιαίες και διαχρονικές
 - Ποσοτική ανάλυση περιεχομένου
 - Σύγκριση μεγάλου αριθμού διαφορετικών περιπτώσεων/παρατηρήσεων χρησιμοποιώντας ποσοτικά δεδομένα
-
- A large blue triangle is positioned in the bottom right corner of the slide, pointing towards the top right.

ΠΟΣΟΤΙΚΗ ΕΡΕΥΝΑ: ΚΡΙΤΙΚΗ

1. Θετικισμός: ο κοινωνικός κόσμος δεν είναι σαν το φυσικό κόσμο.

2. Τεχνικιστική προσέγγιση: αγνοείται το διαφορετικό νόημα που δίνουν διαφορετικοί άνθρωποι στα πράγματα

3. Ψευδής και απατηλή αντίληψη περί ακρίβειας και εγκυρότητας

4. Μελετάμε μόνο αυτά που μπορούν να μετρηθούν, με αποτέλεσμα συχνά να προσπερνάμε τα σημαντικά ερωτήματα και να εστιάζουμε στα ασήμαντα

ΠΟΙΟΤΙΚΗ ΕΡΕΥΝΑ: ΚΡΙΤΙΚΗ

1- Πολύ υποκειμενική -
έλλειψη
συστηματοποίησης

2-Μη επαληθεύσιμη

3. Μη επαναλήψιμη

4-Αποτελέσματα που
δεν μπορούν εύκολα
να γενικευτούν εκτός
της περίπτωσης